

הלבות טוען ונטען פרק ד

א. אין מודה במקצת חייב שבועה, עד שיטענונו בדבר שבמדה או שבמשקל או שבמנין, ויודה לו בדבר שבמדה או שבמשקל או שבמנין. פיצד: עשרה דינרין יש לי בידך, אין לך בידי אלא חמשה, כור שלחטים יש לי בידך, אין לך בידי אלא סאתים, שני רטלין שלמשי יש לי בידך, אין לך בידי אלא רטל הרי זה חייב. וכן כל כיוצא בזה.

ב. אבל אם אמר לו כיס מלא דינרין מסרתי לך, לא מסרתי לי אלא חמשים, מאה דינרין מסרתי לך, לא מסרתי לי אלא צרור שלדינרין, ולא מנית אותו בפני, ואיני יודע מה היה בו, ומה שהנחת אתה נוטל הרי זה פטור. וכן כל כיוצא בזה.

ג. בית מלא תבואה מסרתי לך, והלה אומר לא מסרתי לי אלא עשרת כורין, עשרת כורין מסרתי לך, איני יודע כמה הם שהרי לא מדרתם בפני, אלא מה שהנחת אתה נוטל פטור.

ד. בית זה מלא עד הזיז מסרתי לך, והלה אומר עד החלון חייב. וכן כל כיוצא בזה.

ה. אין מודה במקצת חייב שבועה, עד שיודה בדבר שאפשר לו לכפר בו. פיצד: מי שטען על חברו ואמר, מאה דינרין יש לי אצלך, חמשים שבשטר זה וחמשים בלא שטר, אין לך בידי אלא חמשים שבשטר אין זה מודה במקצת הטענה: שהרי השטר לא תועיל כפירתו בו, והרי כל נכסיו משעבדין בו, ואפלו כפר בו, היה חייב לשלם; לפיכך נשבע הסת על החמשים.

ו. שטר שכתוב בו סלעים, ולא הזכיר מנין, מלוה אומר חמש סלעים שיש לי בידך, הם הכתובים בו, והלוה אומר אין לך בידי אלא שלוש, והם הכתובים בשטר אף על פי שאין מחיבין אותו בשטר זה אלא שתים, והרי הודה בסלע שאפשר לו לכפר בה הרי זה פטור: מפני שהוא כמשיב אבדה; ותקנת חכמים היא שכל ששייב אבדה, לא ישבע כמו שבארנו במקומו.

ז. וכן האומר לחברו אמר לי אבא שיש לו בידך מנה, או צוה אבא שיש לו בידך מנה, והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים הרי זה משיב אבדה, ופטור אף משבועת הסת. ואין צריך לומר אם הודה מעצמו ואמר, מנה היה לאביך בידי, ונתתי לו חמשים, ונשאר לו חמשים שזה פטור אף משבועת הסת.

ח. אבל יורש שטען ואמר, אני יודע בודאי שיש לאבי בידך או ביד אביך מנה, והוא אומר אין לו בידי אלא חמשים, או אין לו ביד אבי אלא חמשים הרי זה מודה במקצת, וישבע.

ט. מנה לי בידך על משכון זה, אין לך בידי עליו אלא חמשים הרי זה מודה במקצת; ואם אין המשכון שווה אלא חמשים, או פחות הרי זה נשבע ומשלם החמשים שהודה בהן. היה המשכון שווה מאה או יתר הואיל והמלוה יכול לטען עד כדי דמיו, הרי המלוה נשבע ונוטל מדמי המשכון.

י. היה שווה שמונים נשבע המלוה שאין לו פחות משמונים, ונוטל מן המשכון, ונשבע הלוה מן התורה, על העשרים שפפר בהן. כפר בכל ואמר, אין זה משכון אלא פקדון, ואין לו אצלי כלום נשבע הסת על העשרים.

יא. מָנָה לִי בִיָּדְךָ, וְהִלָּה אֹמֵר חֲמִשִּׁים וְדַאי יֵשׁ לָךְ בִּיָּדִי, אָבֹל
הַחֲמִשִּׁים אֵינִי יוֹדֵעַ אִם אֲנִי חַיִּב בָּהֶן אוֹ לֹא הָרִי זֶה מְחִיב
שְׁבוּעָה, מִפְּנֵי שֶׁהוֹדָה בְּמִקְצָת, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׁבַע עַל הַמִּקְצָת
שֶׁכֹּפֶר בּוֹ, שֶׁהָרִי אֵינוֹ יוֹדֵעַ; לְפִיכָךְ מִשְׁלֵם הַמָּנָה בְּלֹא שְׁבוּעָה.
וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה. וַיֵּשׁ לוֹ לְהַחֲרִים עַל מִי שֶׁטּוֹעֵן עָלָי, דְּבַר
שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בּוֹדַאי שֶׁאֲנִי חַיִּב בּוֹ.

יב. מָנָה לִי בִיָּדְךָ, וְהָרִי עַד אֶחָד מַעֲיֵד עָלָיו, וְהַנִּטְעֵן אֹמֵר כֵּן
הוא, אָבֹל אֶתָּה חַיִּב לִי כְּנֶגֶד אוֹתוֹ מָנָה הָרִי זֶה מְחִיב שְׁבוּעָה,
וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׁבַע; וּמִשְׁלֵם. וּמִפְּנֵי מָה אֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׁבַע:
שֶׁהָרִי הוּא מוֹדָה, בְּמָה שֶׁהַעֲיֵד בּוֹ הָעֵד; וְאֵין הַנִּשְׁבָּע בְּהַעֲדַת
עַד אֶחָד נִשְׁבָּע, עַד שֶׁיִּכְחִישׁ אֶת הָעֵד וַיִּכְפֹּר בְּעֵדוֹתוֹ, וַיִּשָּׁבַע
עַל כְּפִירָתוֹ.

יג. לְפִיכָךְ שֹׁטֵר שֵׁישׁ בּוֹ עַד אֶחָד, וְטֵעֵן שֶׁפָּרְעוּ, וְכֵן כִּפְרָן שְׁבֹא
עָלָיו עַד אֶחָד, וְטֵעֵן שֶׁפָּרַע אוֹ שֶׁהַחֲזִירִיתִי הִפְקִדוֹן הָרִי זֶה מְחִיב
שְׁבוּעָה, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׁבַע; וּמִשְׁלֵם.

יד. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁחֲטָף לְשׁוֹן כֶּסֶף מִחֲבֵרוֹ, בִּפְנֵי עַד אֶחָד,
וְאָמַר כֵּן חֲטַפְתִּי, וְשָׁלִי חֲטַפְתִּי. וְאָמְרוּ חֲכָמִים, הָרִי זֶה מְחִיב
שְׁבוּעָה, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׁבַע; וּמִשְׁלֵם. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה.

טו. מָנָה הַלְוִיתִיךָ, לֹא הָיוּ דְּבָרִים מַעֲלֹם, הִבִּיא עַד אֶחָד שְׁלוֹה
מִמֶּנּוּ בִּפְנֵי הוֹאִיל וְאֵלוֹ הָיוּ שְׁנַיִם, הָיָה מִחֲזָק כִּפְרָן וּמִשְׁלֵם
כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר הָרִי זֶה נִשְׁבָּע, עַל פִּי עַד אֶחָד: שֶׁכָּל מְקוֹם שֶׁשְׁנַיִם
מְחִיבִין אוֹתוֹ מִמּוֹן, אֶחָד מְחִיבֻ שְׁבוּעָה. חֲזֹר וְאָמַר פָּרַעְתִּי,
מִשְׁלֵם בְּלֹא שְׁבוּעָה כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

טז. מָנָה לִי בִיָּדְךָ, אֵין לָךְ בִּיָּדִי כָלוּם, וְעֵדִים מַעֲיֵדִין עָלָיו,
שֶׁעֲדִין יֵשׁ לוֹ אֲצִלוֹ חֲמִשִּׁים פָּסְקוֹ כָּל הַגְּאוּנִים הִלָּכָה שִׁישְׁלֵם
חֲמִשִּׁים, וַיִּשָּׁבַע עַל הַשָּׂאֵר: שֶׁלֹּא תִהְיֶה הוֹדָאת פִּיו, גְּדוּלָּה
מִהַעֲדַת עֵדִים.